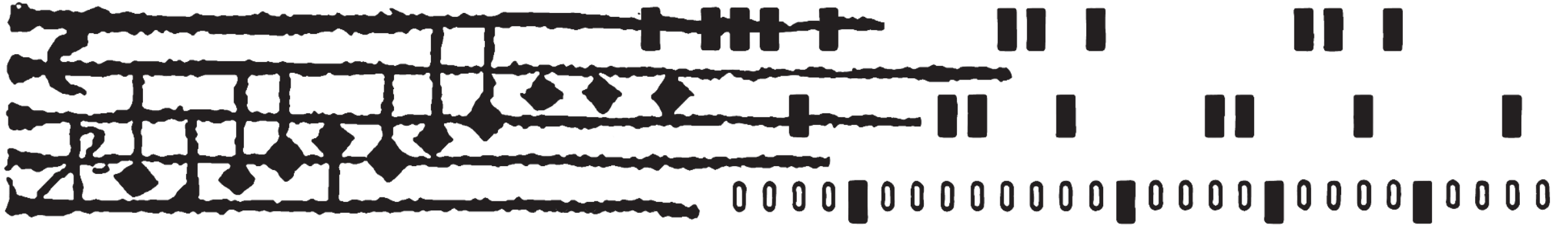

Orality and Versification in 16th Century Hungarian Epic Poems: the Epic Formulas

Villő Vigyikán, Levente Seláf, Petr Plecháč, Margit Kiss, Andor Horváth, Szilvia Maróthy

The Corpus and the Project

Hungarian poetry before 1600.

Circa 1530 pieces.

Large generic and formal variety.

Mostly strophic, mostly sung, mostly rhymed, mostly syllabic. Monorhymed strophes (huge majority).

No strophe-enjambement, line-enjambement is exceptional. Strong caesurae.

Meters: 8..., 11, 12... 19 syllabic lines

Database: *Répertoire de la poésie hongroise ancienne* 1977-2022 (Iván Horváth *et alii*, online since 1993!)

Developped in this project to become a full-text database (checked OCR of critical editions of the entire corpus, some diplomatic editions (if different versions survive in manuscripts or printed sources), some modernized versions as well)

The Corpus and the Project

A sEarly Epic Poems.

A subcorpus: „historical songs” – epic poems with a plot based on

- a) Hungarian historical tradition
- b) Bible
- c) Contemporary political events
- d) Classical literary tradition
- e) Folk poetry/medieval romance
- f) Humanist production (novels, nouvelles, etc.)

174 texts (from 2 lines-long fragment to 3300 verses-long romance-adaptation) 174 poems
25007 strophes, 98141 lines, 527598 tokens

Morphological analysis with the e-magyar software-chain.

Two excerpts – less common strophic structures

Mostan emlékezünk az régi időkről,
Az régi időkből egy jámbor pispokról,
Athanáziusról, igaz keresztyénről,
Ő igaz hitiről, jámbor életiről,
Sok háborúságnak elszenvetéséről.

Jézus Krisztus urunk születése után
Háromszáz tizenhét esztendő elmúlván,
Az Görögországban Konstantinápolyban
Konstantinus császár vala uralkodván,
Az keresztyéneket nagyon oltalmazván.

Csakhamar terjede Istennek ígéje,
Mindenütt hirdettetik az Úr Krisztus neve,
Melylyel az sátánnak kitelék ideje,
És azon az sátán nagyon megijede,
Álnoksággal azért nagygyal felfegyverkezék.

Hatalmasságával, nagy vérontásával,
Sok keresztyéneknek martyromságával,
Az ördög megví vala az Úr Krisztussal,
De látá, hogy semmit ő nem használ azzal,
Mert az keresztyének szaporodnak azzal.

Ám egy eretneket azonnal támaszta,

Kinek az ő neve az Árrius vala,
Alexandriában ő fő ember vala,
És az pispökséget ő kívánja vala,
Hamis tudományát azért hinti vala. [...]

12, 12, 12, 12, 12 – aaaaa

Nagy győzedelemről,
Nagy Győr vételéről,
Mostan én emlékezem,
Jo Pálfi Miklósnak
Híres Svarczenburgnak
diadalmit jelentem,
Nagy serénségeket
És eszeségeket
szép példákban éneklek.

Az Istennek ujját
Vezérlő pálcáját
Ezekben tapasztalom,
Hector vitézségét
Ulysses elméjét
náluk együtt találom,
Egyenlő szíveket
Keresztyénségeket
igazán magasztalom.

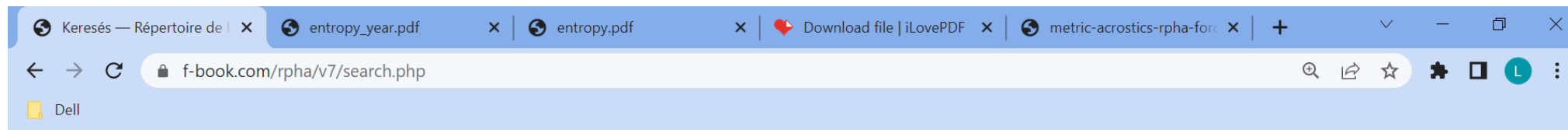
Ezeket nagy okért
Jó tisztességekért
egymáshoz hasonlítom,
Castort az Polluxtól
Zethést Calaistól

mert én el nem választom,
Híres Lámpásokat
Eggyes két urakat
Pannoniában látom.

Pogán is jól látja
Igen is csudállja
égő szövetnekeket,
Erőssen is féli
Távol is kerüli
Két menyütő köveket,
Kik akképpen ronták
És földre le onták
Az nagy Győrbelieket.

Zinan Bassa hadát
Nagy Győrrel tölt hasát
már átkozotnak mondgyák
Mert nagy fájdalomkra
S keserves károkra
nyelte volt el jól látják,
Mind farkas az gyapjat
És eb nyelte hajat
vérrel azt ki okádgyák.

667667667 - aabccbddd

Répertoire de la poésie hongroise ancienne (RPHA)

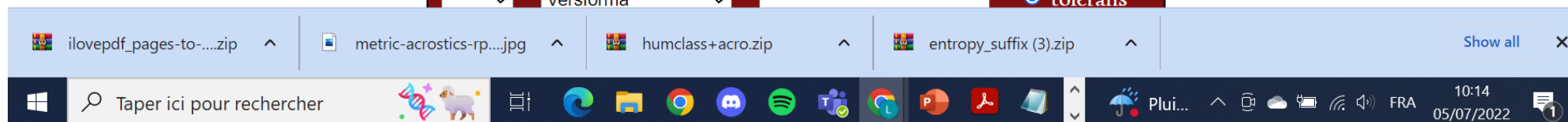
A régi magyar vers leltára a kezdetektől 1600-ig

Keresés

____	Incipit	____	toleráns
ÉS	Szerző	____	toleráns
ÉS	A szereztetés ideje	____	toleráns
ÉS	Rímképlet	____	toleráns
Mehet			

Mezők értékeinek gyakorisága

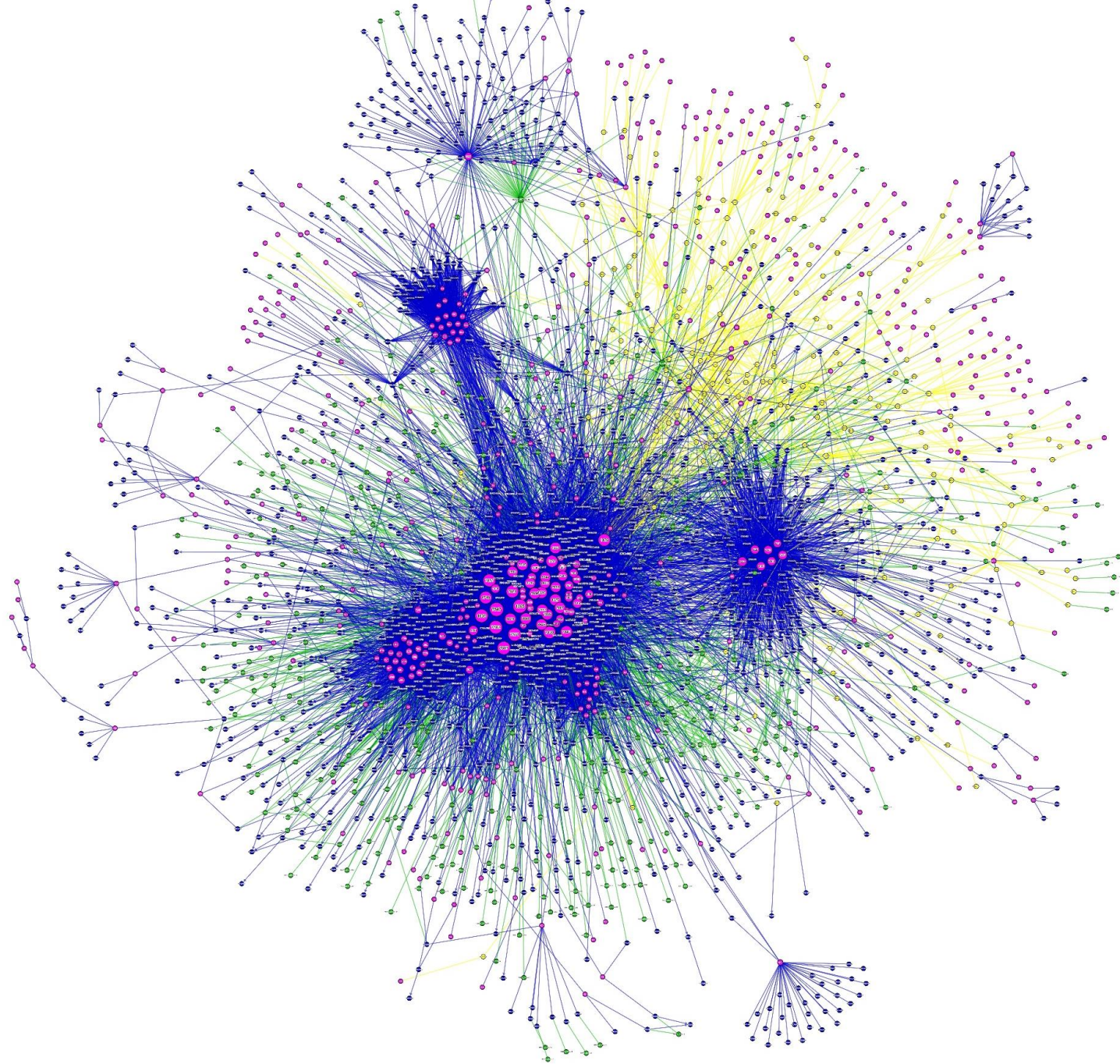
____	Versforma	____	toleráns

The music

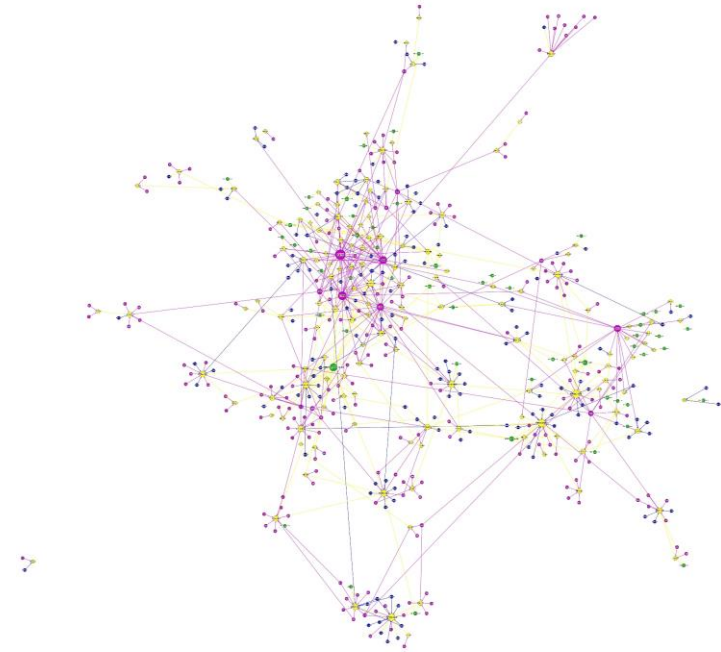
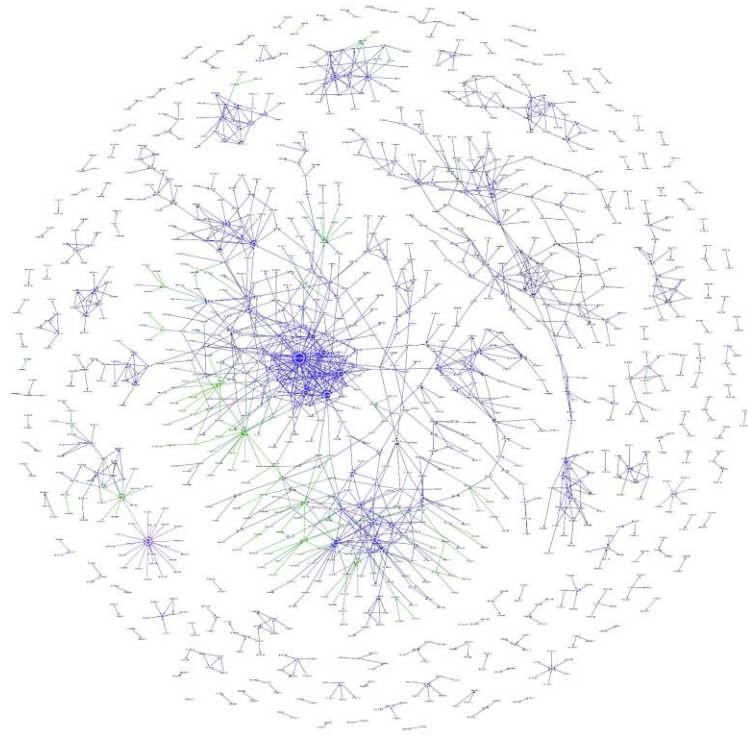

Graphical presentation of the poems and melodies related to each other by indication of tunes (timbres) or identical musical sheets. Same colours of the lines indicating here the same songbooks.

The network of the historical songs (left) and the historical songs in specific songbooks (right)

Topic of the Day – Hunting for Oral Patterns

The Orality and the Formulaic Style

epic formula, convention of language and theme peculiar to oral [epic poetry](#) that is often carried over to the written form. The most obvious epic formulas are the “fixed epithets,” [stereotyped](#) descriptive phrases that can be varied in different places in the poetic line to suit the demands of the [metre](#). These stock expressions have the twofold function of lightening the oral poet’s task in telling the story and making it easier for the audience to follow him. (<https://www.britannica.com/art/epic-formula>)

Is that strongly present in our corpus?

Tinódi (1552)

Magyarok es álló seregöt meghagyák,
Az szárnya mindkét fél öszveroppanának,
Nagy erős viadalt akkora tartának,
Ott jeles terek nagy sokan elhullanak.

Nagy sok dob, trombiták oly igen harsognak,
Nagy rettenetösen üvöltnek, kiáltnak,
Nagy szép festett lovak az mezon jargalnak,
Kikrol fő terek elestek, megholtanak.

Az viadal köztök ám ott meglassódek,
Álló seregekhez két fél takaródek,
Jézust, Allát meg másodszor üvöltének.
Mindkét felöl hamar taraszkokból lüvének.

Gyorsan nagy vakmerőn öszveroppanának,
Nagy erős viadalt akkor es tartának,
Szekereket magyarok meg nem bonthaták,
Mert taraszok, puskákból sok golyóbist szórának.
(201—216. sor)

Gyulai ének (1561)

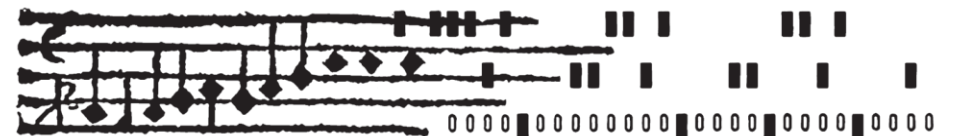
Két fél öszve erősen roppanának,
Az törökök mind Allát kiáltának,
Az magyarok mind Jezust kiáltának.

Két fél öszve erősen roppanának,
Reg/gel/tül fogva mind estvéig vívának,
Szegény magyarok/ban/ sokan meghalának.

Törökök előtt magyarok futamának,
Magyarokat messze nem úzték vala,
Nap immáron hogy alámegyen vala.

Falka barmot távol földén látának,
Magyar seregnek azt alítják vala,
Az törökök rajta rémültek vala.

Kevés magyar ismét nékiek tére,
Nagy erős viadalt vélek tartának,
Szegény magyarok sokan meghalának.
(115—129. sor)

Some formulas with lexical repetition

c: <i>Sokat bennök magyarok levágának</i>	Tinódi,	RMKT	3, 206, 494.
<i>Sokat bennök magyarok levágának</i>	Tinódi,		3, 325, 125.
<i>Sokat benne magyarok levágának</i>	Tinódi,		3, 334, 440.
<i>Sokat benne magyarok levágának</i>	Tinódi,		3, 347, 855.
c1: <i>Sokat benne városban levágának</i>	Tinódi,	RMKT	3, 325, 140.
<i>Sokat benne csakhamar levágának</i>	Szölösi,	Var. II,	959, 580.
<i>Sokat benneők hamar levágának</i>	Szegedi,	RMKT	6, 164, 356.
<i>Sokat benne Kinizsi ott levága</i>	Bogáti,	Var. II,	290, 1040.
<i>Sokat benne levága, fogdostata</i>	Bogáti,	Var. II,	291, 1057.
<i>Szertelen sokat benne levágának</i>	Hunyadi,	RMKT	8, 88, 1290.
<i>Megvevék, sokakat benne levágának</i>	Temesvári,		8, 184, 195.
<i>Nagy sokat őbennek földre levágának</i>	Névtelen,		8, 44, 273.
<i>Sokan őbennek is ott leváгатának</i>	Névtelen,		8, 44, 283.
<i>Az mezőn őbennek sokat levágának</i>	Névtelen,		8, 47, 383.

128. „Az törésön ők nagy viadalt tartának.” (Tinódi, RMKT III. 46, 1245.)

„Nagy erős viadalt akkor es tartának.” (Tinódi, RMKT III. 67, 203.)

„Nagy erős viadalt akkoron tartának.” (Tinódi, RMKT III. 67, 214.)

„Nagy erős viadalt mindkét fél tartának.” (Tinódi, RMKT III. 69, 258.)

„És nagy viadalt vélök tartának. . .” (Szilágyi és Hajmási, RMKT VII. 172, 105.)

„Nagy erős viadalt esmét tartának.” (Hunyadi Ferenc, RMKT VIII. 114 2169.)

Nagy erő s viadalt akkoron tartának

...

Nagy erő s viadalt akkor es tartának – slight variant

Nagy erő s viadalt vélek tartának – variant, 1 syll. less.

Az törökök mind Allát kiáltának,
Az magyarok mind Jezust kiáltának.

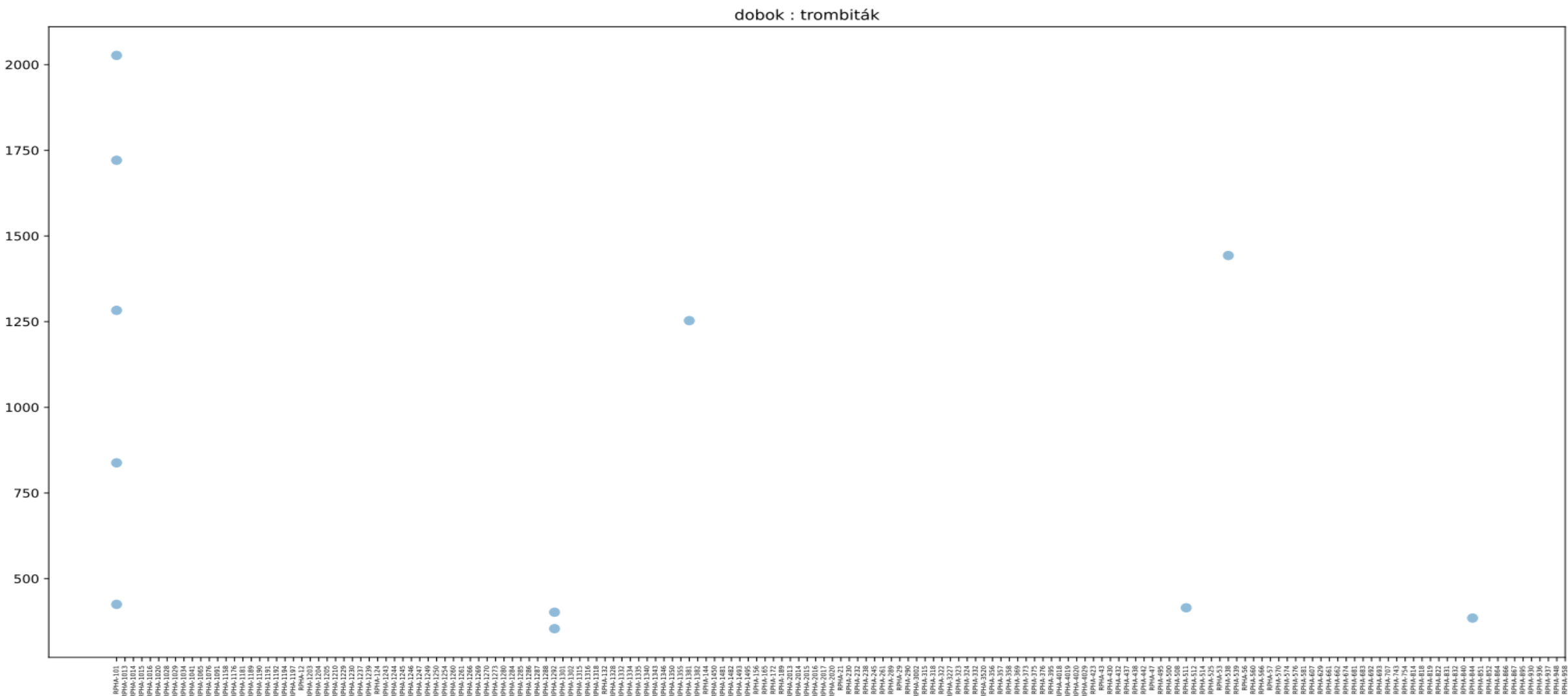
Parallel structures.

mindkét fél öszveroppanának,

”

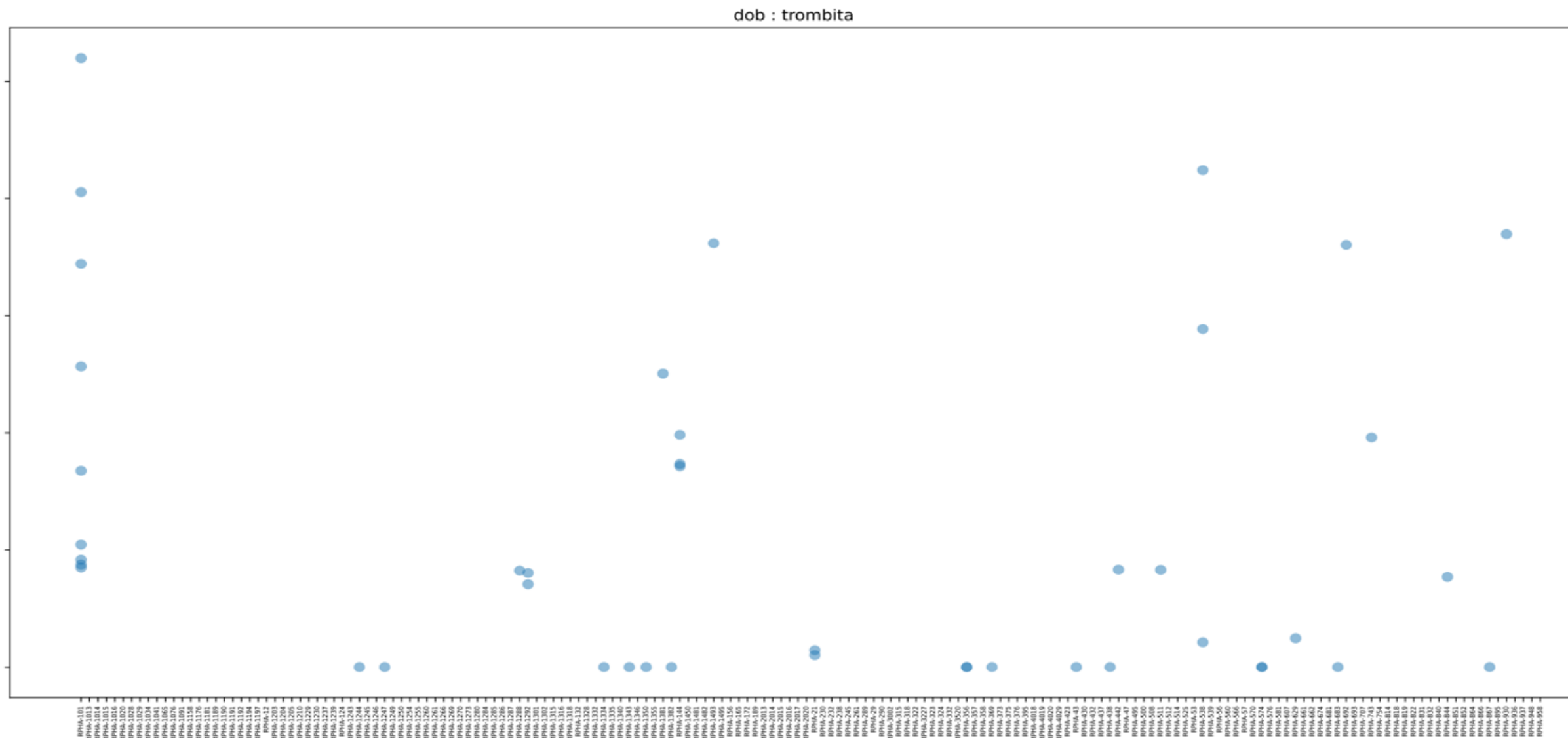
Két fél öszve erősen roppanának, - variant, 2x in the text

Collocations – computer assisted search, most frequent words

Collocations – most frequent lemmata

A typology of repetition to the poetics of Hungarian Epic poems:

- Inner Formulae: lexical repetition in a given text
  - Shared or External Formulae: lexical repetitions in several texts
  - Formulaic Scheme: a defined metrical and syntactical structure that is characterised by a proper syntactical order and a lexical relationship
-
- Simple Formula: exact repetition
  - Complex Formulas: repetition with variants
  - Linguistic Elements of Formulas: proverbial elements, „állandósult szókapcsolatok”, „vonzattal rendelkező szavak”

Morphological analysis

line_text	"Egynéhán szegén nép kiben lakik vala."
lemma	"egynéhány"
morphology	"[Q]"
lemma	"szeg"
morphology	"[N][PxS3][Sup]"
lemma	"nép"
morphology	"[N]"
lemma	"ki"
morphology	"[N Pro][Ine]"
lemma	"lak"
morphology	"[N][PxP3.Pl=i]"
lemma	"vala"
morphology	"[V]"

line_text	"Abban egy vén jámbor akkor lakik vala,"
lemma	"az"
morphology	"[Det Pro][Ine]"
lemma	"egy"
morphology	"[N Pro]"
lemma	"vé "
morphology	"[N][Sup]"
lemma	"jámbor"
morphology	"[Adj]"
lemma	"akkor"
morphology	"[Adv Pro]"
lemma	"lakik"
morphology	"[V][S3]"
lemma	"vala"
morphology	"[V]"

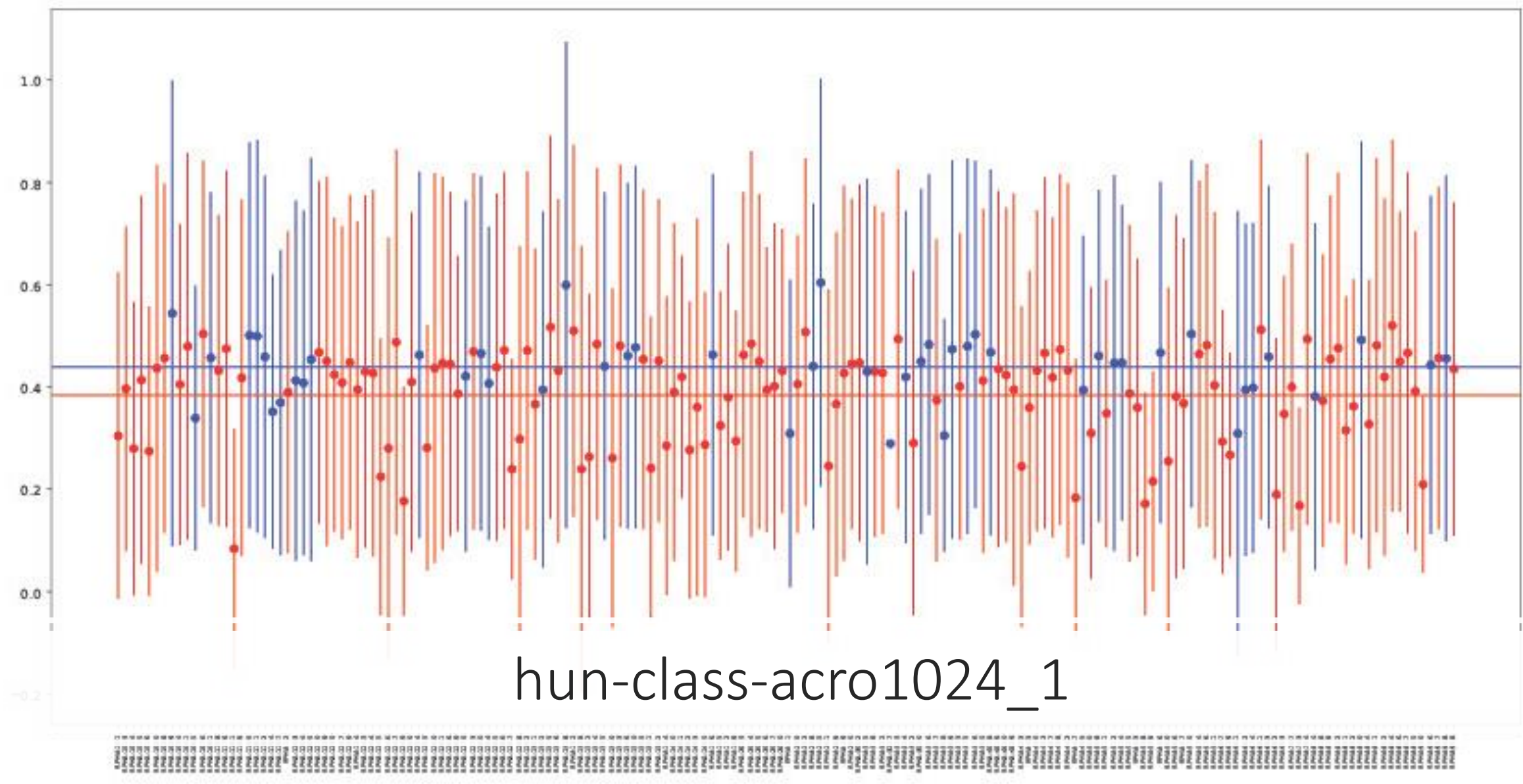
Morphological Analysis

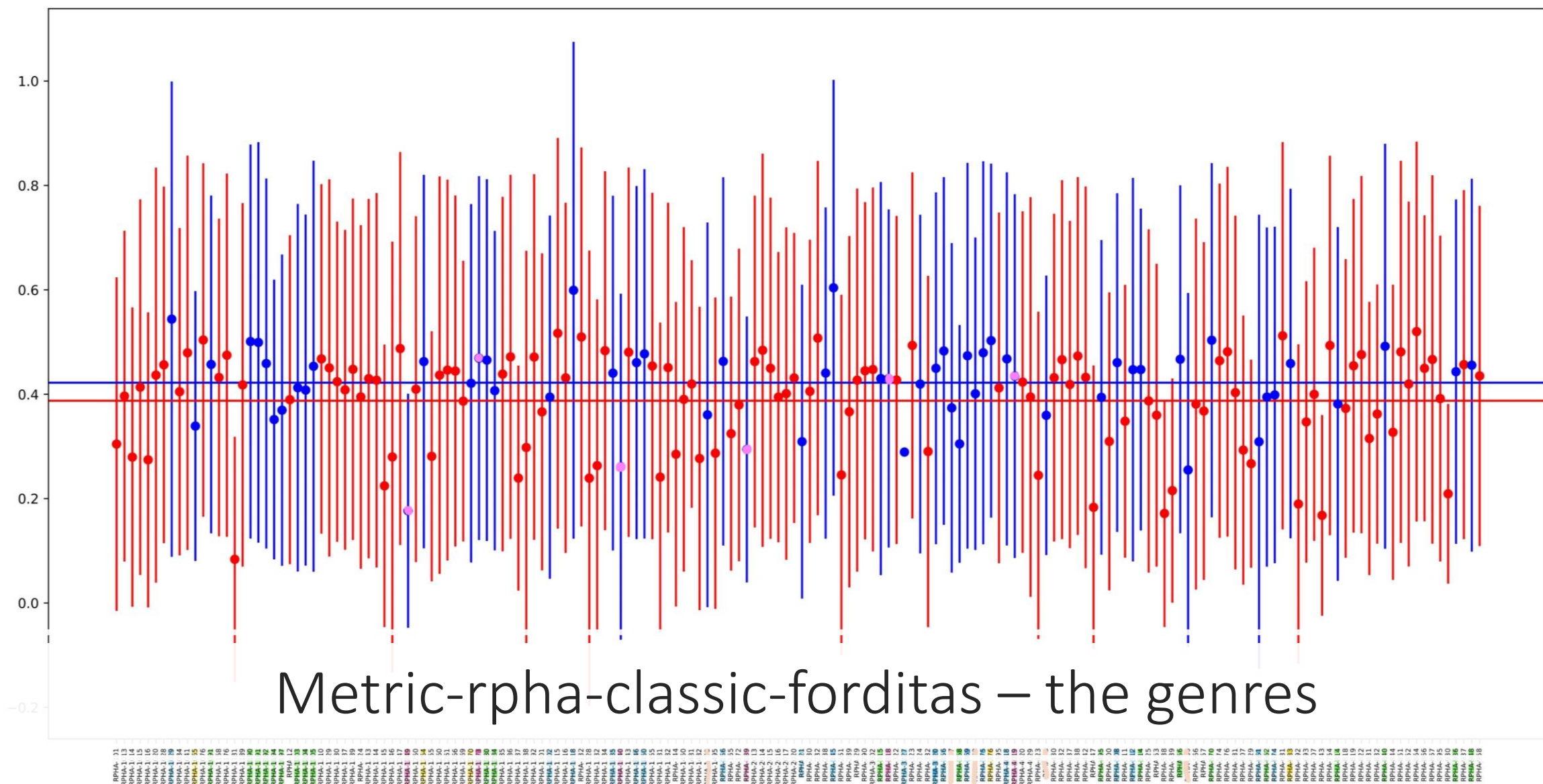
▼ 3:

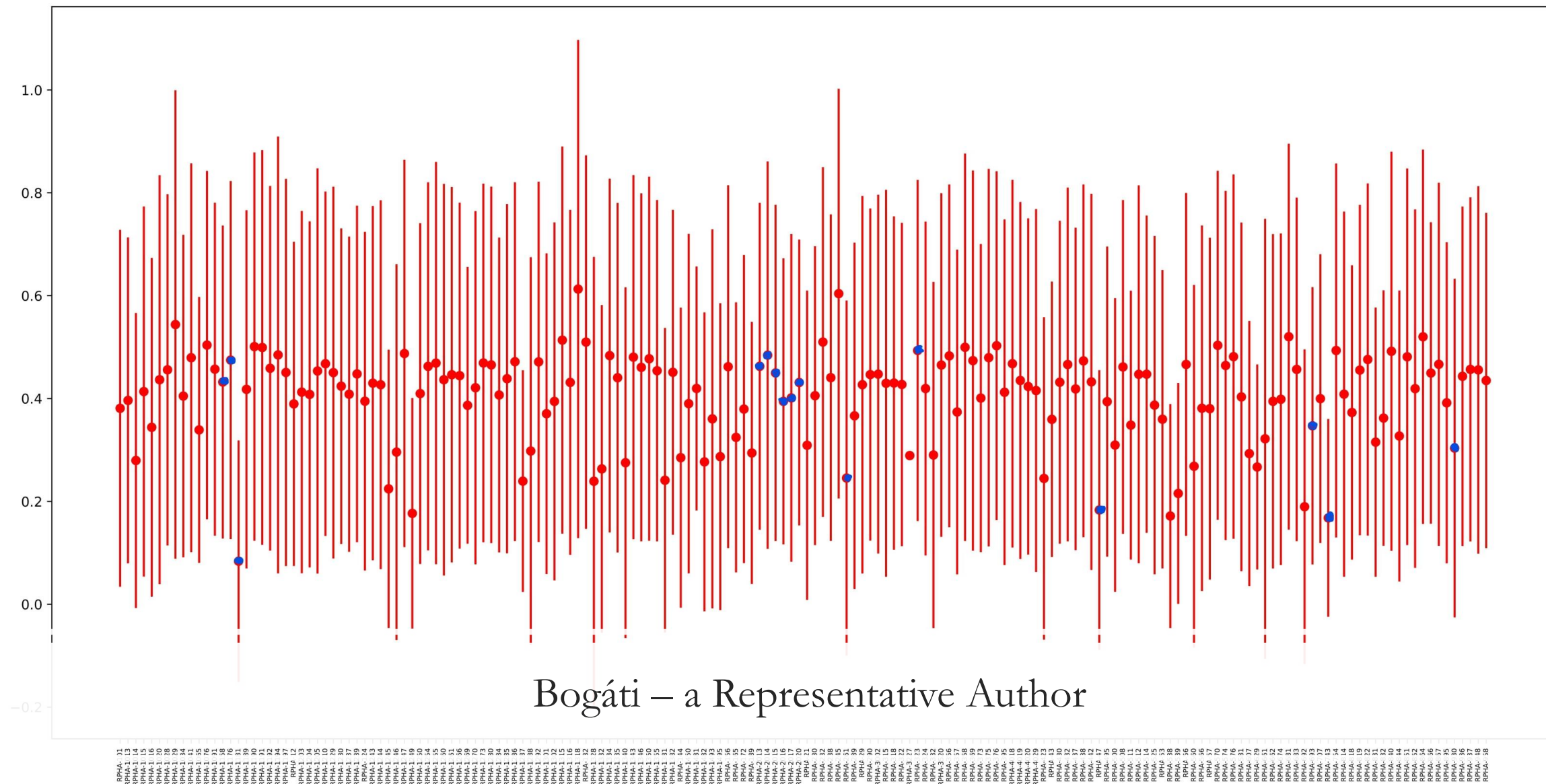
```
word_number:      4
word_text:        "elkerültettem"
word_ipa_espeak:  "'ɛlkeryltet:ɛm"
lemma:            "elkerül"
morphology:       "[VPfx][V][Pass][_Nact=tA][PxS1]"
syllable_count:   5
```

▼ 4:

```
word_number:      5
word_text:        "béhajtatta"
word_ipa_espeak:  "b'e:hajtat:a"
word_text_normalized: "behajtatta"
lemma:            "behajt"
morphology:       "[VPfx][V][Fact][Past.S3.Def]"
rhyme:            true
syllable_count:   4
```


RPHA-58
Rákóczi köz-
szilági és Hajnási
Szénláz

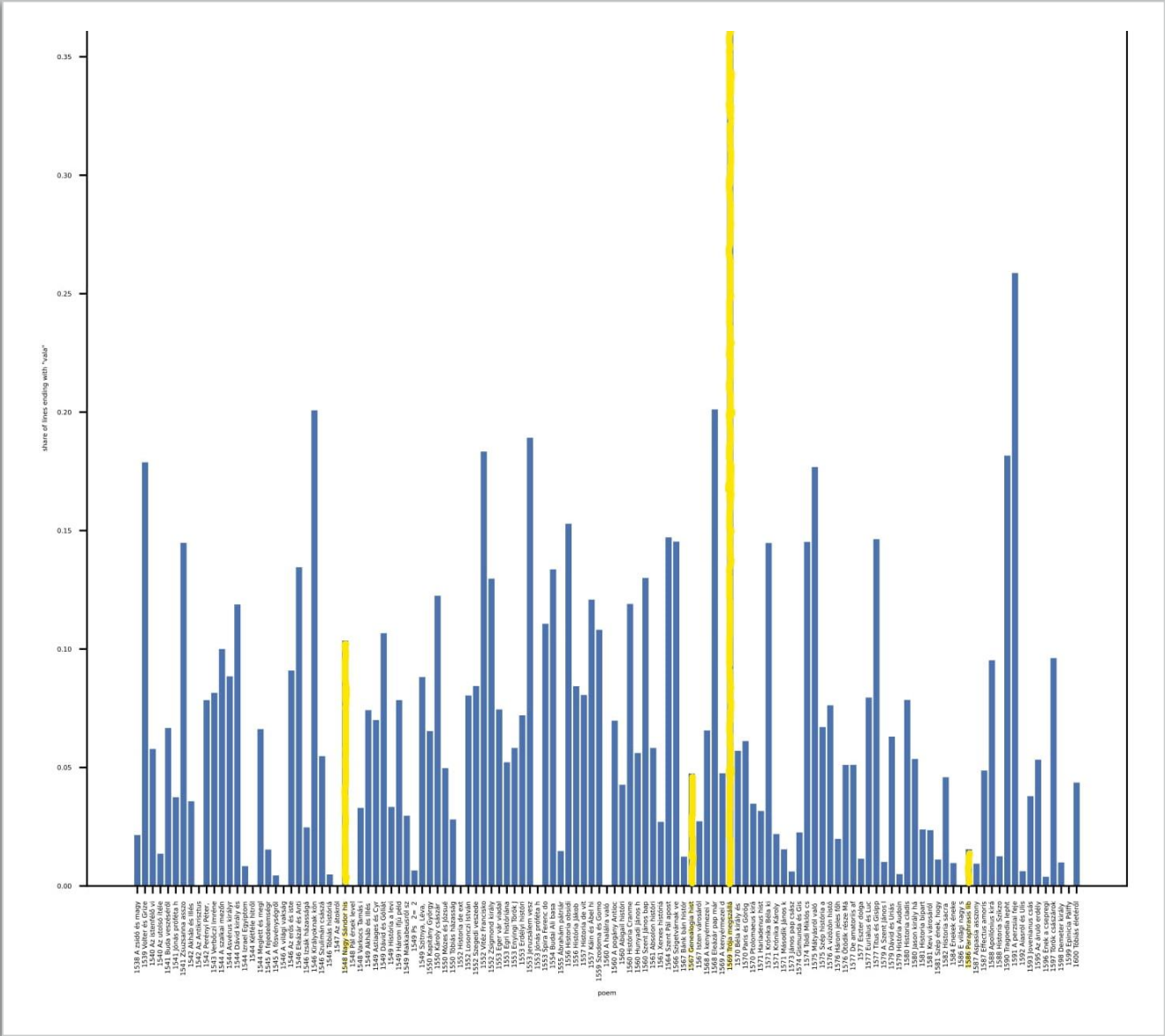

Below the ballads' average in morphologic trigrams:

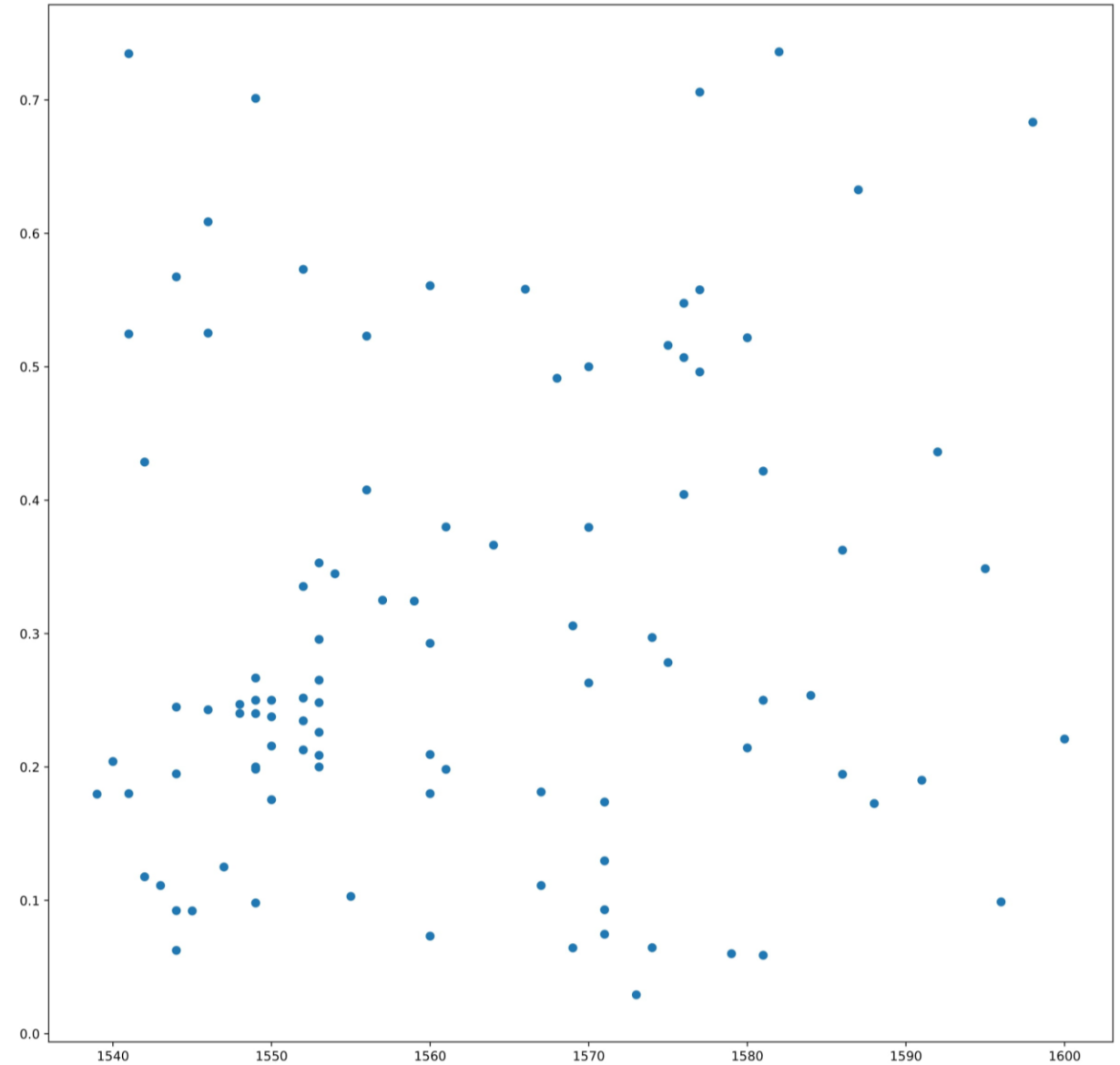
Bogáti: Jób 1181, Valkai 1328, Hunyadi 538, Bogáti: Szkander bég 743, Ilosvai: Nagy Sándor 692

5 poems, 4 authors, wide range of time, different thematics. 2 poems with very good and innovative versification, 3 others much more archaic.

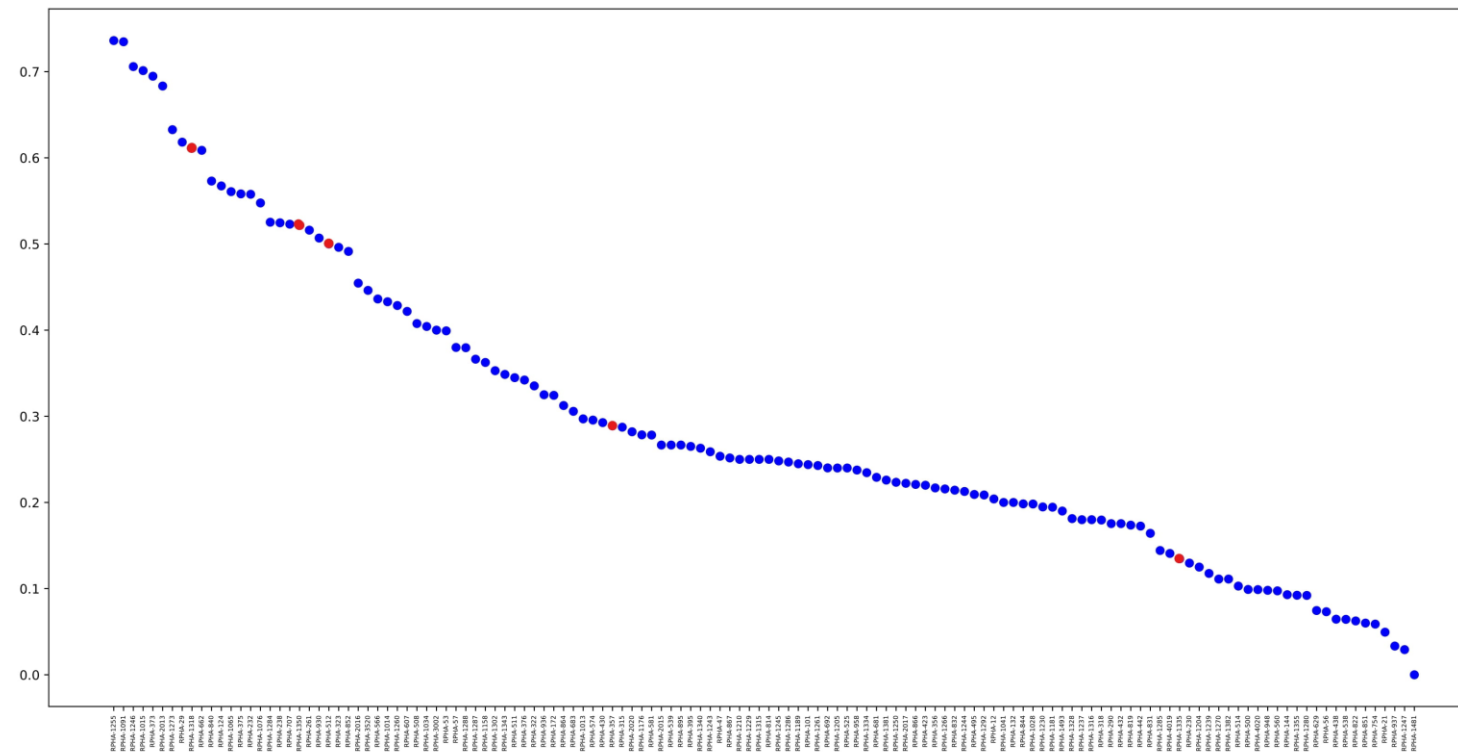
Vala-rhymes (archaic patterns of rhyming)

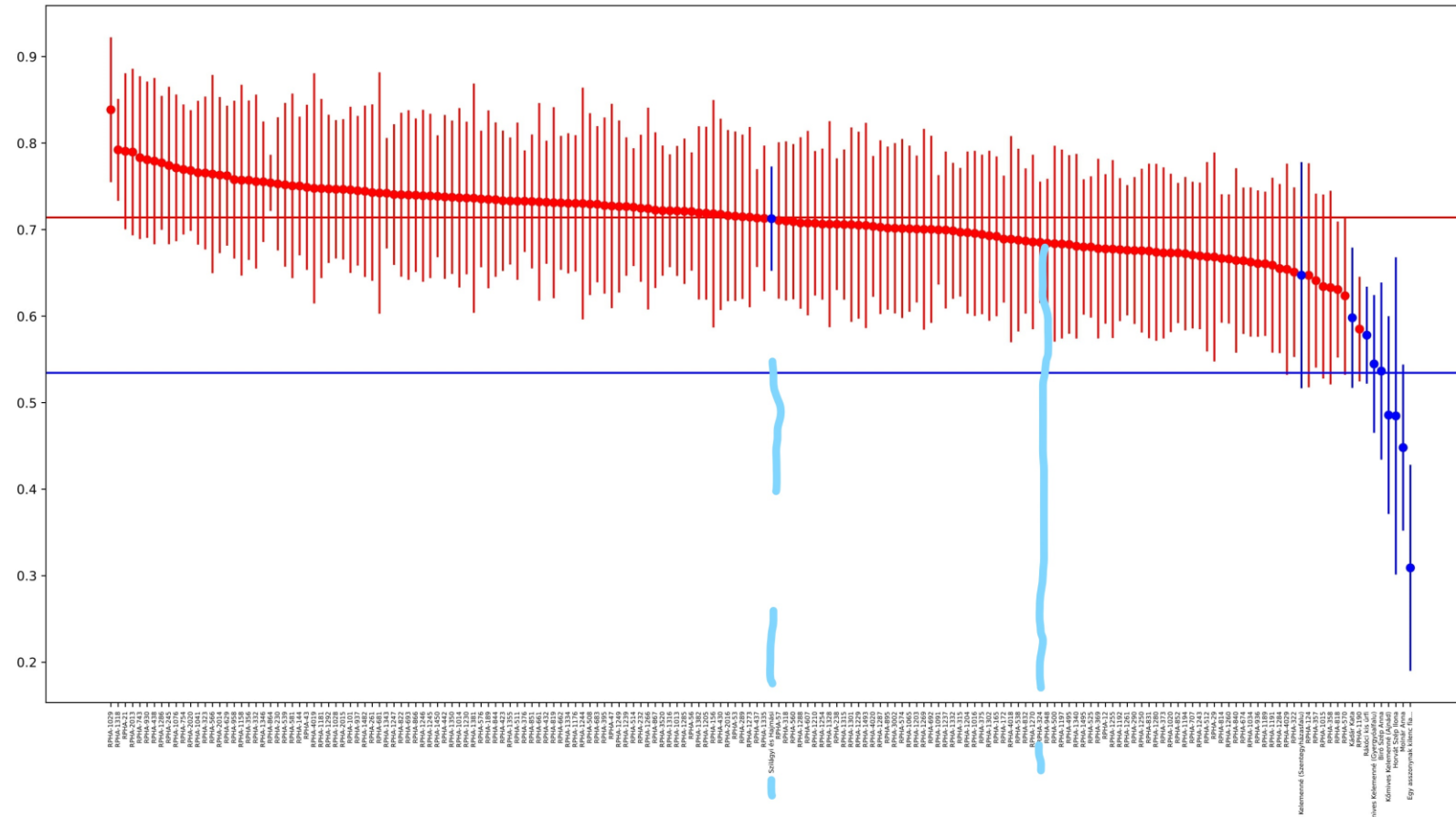
Proportion of Unrhymed Lines in Dated Poems

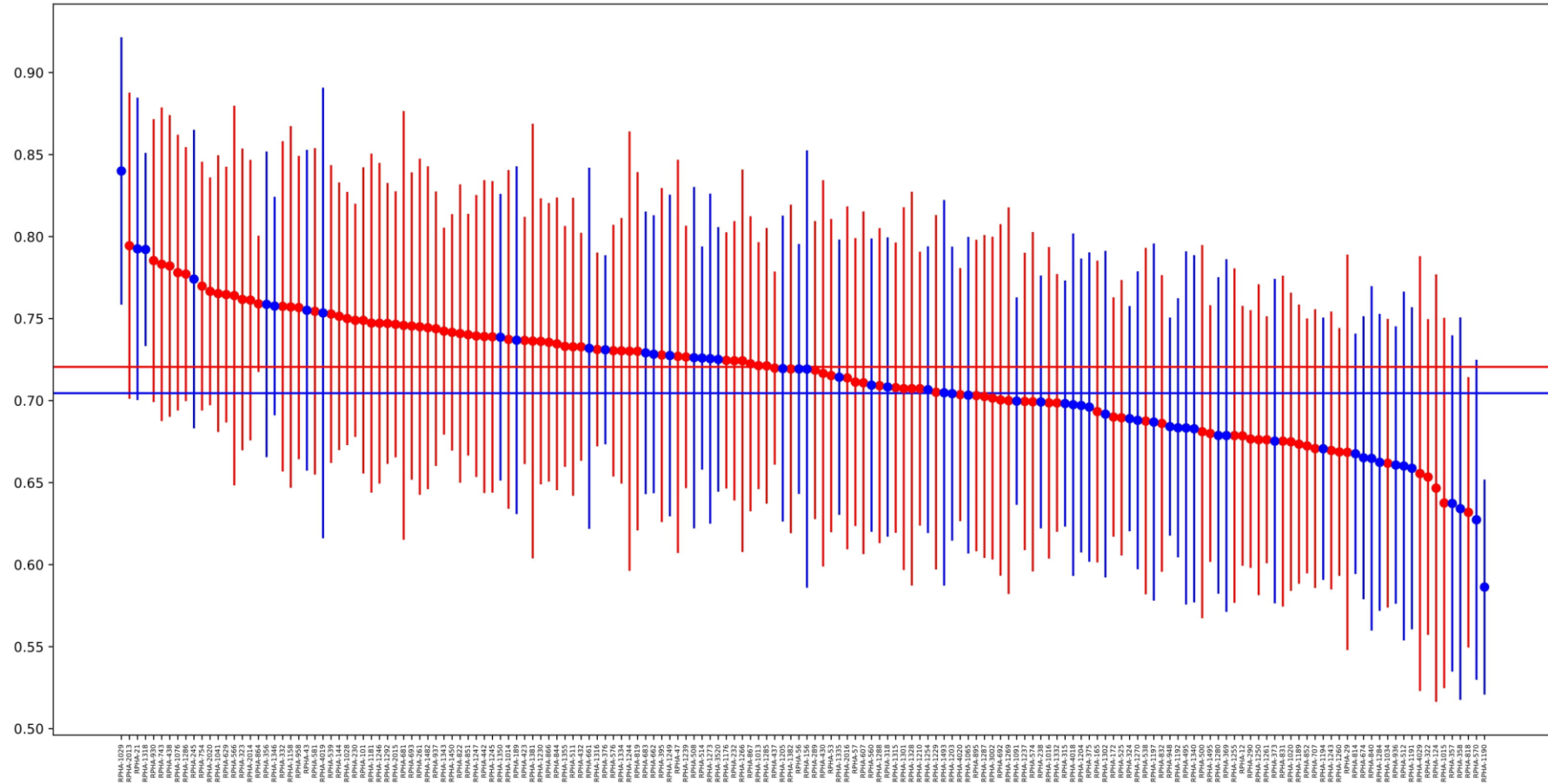
Proportion of unrhymed lines in non-dated poems

Vocabulary richness (TTR based on lemmata in 100 word frames)

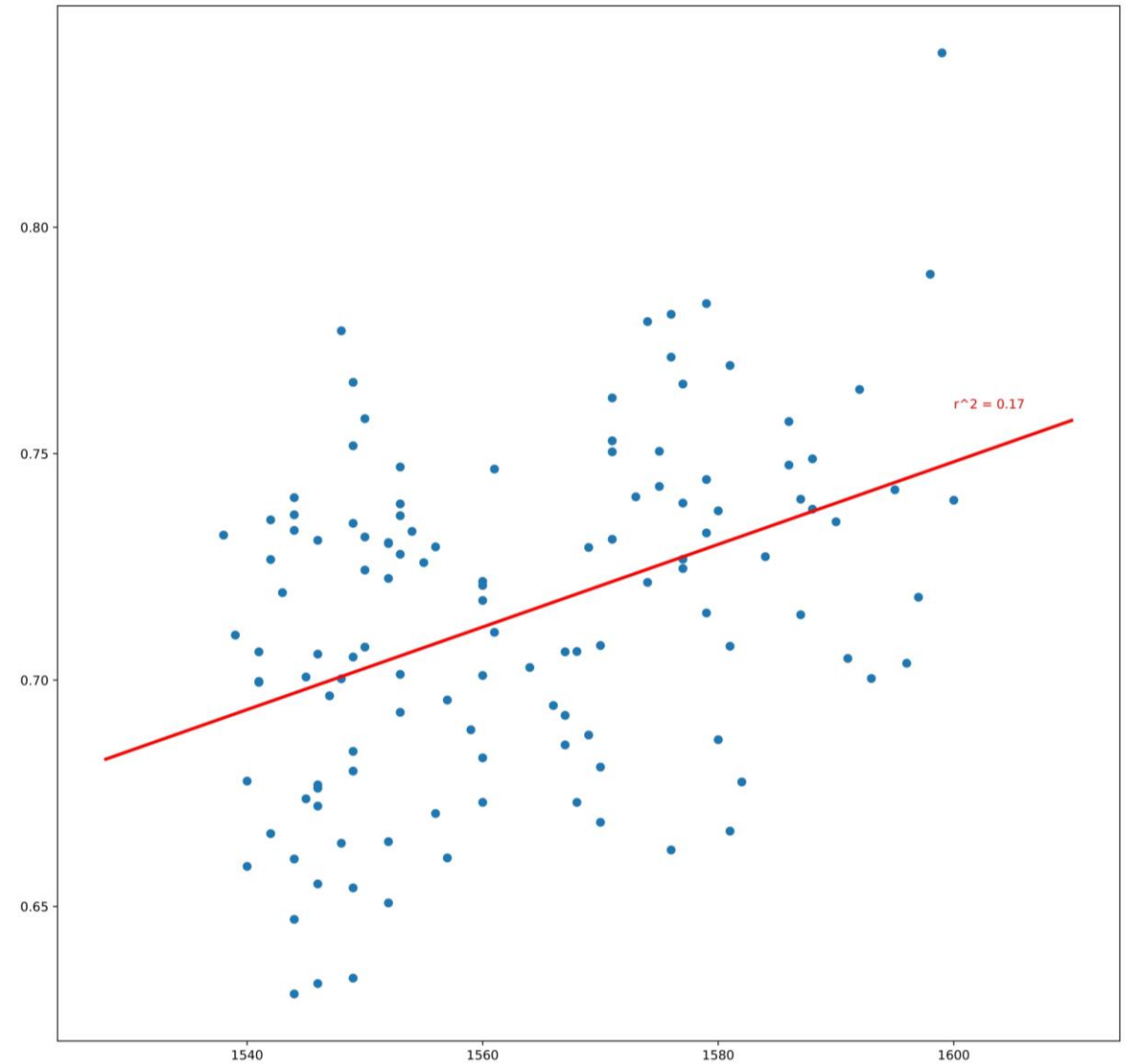
Vocabulary richness – poems with or without acrostics

Vocabulary richness, change in the time

Evident growth of the lexical richness during the first well-documented 60 years of the genre.

Conclusion

Many interesting results to be interpreted correctly. But still more questions are left open than the answers we got.

To do :

- 1) Fine-tuning of the morphological analyser. Or trying another one.
- 2) More precise queries (acrostics, dating, relationship between text, meter, and music)
- 3) Enlarge the corpus, follow the comparison with other genres of the period and later epic poems

Thank you for your attention!

Köszönjük a figyelmet!

Děkujeme za pozornost!